

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/142/142/97

CO POLACY WIEDZĄ O ŚWIĘCIE 11 LISTOPADA?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Już od kilku lat dzień 11 listopada ponownie obchodzimy jako święto państwowe - Narodowe Święto Niepodległości - upamiętniające odzyskanie przez Polskę po przeszło stu latach zaborów samoistnego bytu państwowego.

Przez cały okres PRL-u dzień ten nie tylko nie był świętem państwowym - „zastąpił” go w tej roli 22 lipca, przyjęty jako data powstania „Polski Ludowej” - ale także, zależnie od aktualnego kursu politycznego, w podręcznikach historii był bądź całkowicie pomijany, bądź marginalizowany.

Zasadne jest więc pytanie, jak szeroka jest w naszym społeczeństwie wiedza o tym święcie. Kwestię tę poruszyliśmy w październikowym sondażu¹. Zapytaliśmy badanych, dlaczego akurat ten dzień jest obchodzony w Polsce jako święto państwowe².

Okazało się, że zasób wiadomości na ten temat jest raczej skromny. Wprawdzie niemal połowa ankietowanych wie, że jest to święto niepodległości, jednak ich wiedza ogranicza się jedynie do tego ogólnikowego stwierdzenia, mimo że w klasyfikowaniu poprawności odpowiedzi nie byliśmy zbyt rygorystyczni - zaliczaliśmy tu także stwierdzenia mówiące o „odrodzeniu” lub „wyzwoleniu”.

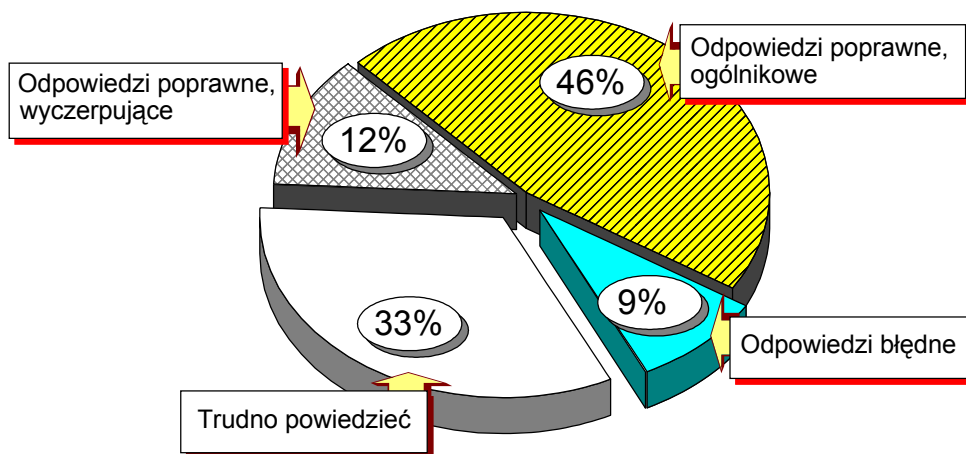
Tylko 12% badanych wiedziało, dlaczego święto to obchodzone jest akurat tego dnia, i z czym ta data się wiąże. Jednocześnie niewiele mniej ankietowanych (9%) podawało całkowicie błędne przyczyny obchodzenia w tym dniu święta państwowego. Natomiast co trzeci respondent nie wie, co to jest za święto, ani dlaczego obchodzimy je tego właśnie dnia.

---

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (89), zrealizowany w dniach 23-28 października na 1168-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

² Było to pytanie otwarte - badani sami formułowali odpowiedzi, bez żadnej sugestii z naszej strony.

RYS. 1. **DZIEŃ 11 LISTOPADA JEST ŚWIĘTEM PAŃSTWOWYM. DLACZEGO AKURAT TEN DZIEŃ JEST OBCHODZONY JAKO ŚWIĘTO PAŃSTWOWE? JAKĄ ROCZNICĘ OBCHODZIMY TEGO DNIA?**

„Społeczna mapa”³ wiedzy o Świącie Niepodległości zawiera kilka interesujących fragmentów. To, że poinformowanie zależy od wykształcenia, jak i to, że najwięcej poprawnych i wyczerpujących odpowiedzi udzielili przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, jest dość zrozumiałe. Równocześnie jednak zmusza do niewesołych refleksji uświadomienie sobie, że ignorancję w tej kwestii wykazuje co dziesiąty Polak z wyższym wykształceniem i co szósty uczeń lub student. I nic tu nie zmienia fakt, że są to najniższe odsetki niewiedzy wśród wszystkich wydzielonych grup. Wypowiedzi uczniów i studentów w omawianej kwestii, podobnie jak całej młodzieży, były najczęściej ogólnikowe. Natomiast emeryci wykazali się lepszą orientacją w tej sprawie niż młodzi Polacy.

Warto też zwrócić uwagę, że większą niż inni wiedzę o tym święcie mają osoby o poglądach prawicowych, a także - biorąc pod uwagę naszą już dość trwałą „geografię wyborczą” - mieszkańcy regionu południowo-wschodniego.

³ Patrz tabela aneksowa.

Z CZYM JESZCZE KOJARZY SIĘ 11 LISTOPADA?

Blisko co dziesiąty badany podał błędne przyczyny świętowania 11 listopada. Z czym kojarzy im się ten dzień? Były to głównie cztery rodzaje skojarzeń, każde wskazane przez około 2% badanych:

- ◆ „Dzień zwycięstwa”
- ◆ rocznica powstania listopadowego lub „Dzień Podchorążego”
- ◆ święto Wojska Polskiego (czasem też określane jako „rocznica powstania Wojska Polskiego”)
- ◆ rocznica „cudu nad Wisłą” - Bitwy Warszawskiej 1920 roku (czasem wymieniana też opisowo jako „pokonanie bolszewików pod Warszawą” itp.).

Wśród pozostałych były też wypowiedzi wskazujące, że chodzi tu o odzyskanie niepodległości po II wojnie światowej lub „coś związane ze strajkami”. Niektórym pomyliło się to święto z 3 Maja - odpowiedzieli, że jest to rocznica uchwalenia konstytucji. Zdarzyła się też (skądinąd prawdziwa) odpowiedź, że jest to dzień świętego Marcina. Było też kilka wypowiedzi krytykujących świętowanie tego dnia i nadających mu charakter polityczny, jak np. „każda partia powinna swój dzień świętować”. Zdarzyły się też i takie, które można by uznać za kuriozalne. Na przykład zdaniem kilku badanych 11 listopada święcimy rocznicę ... rewolucji listopadowej.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Dzień 11 listopada jest świętem państwowym. Dlaczego akurat ten dzień jest obchodzony jako święto państwowe? Jaką rocznicę obchodzimy tego dnia?
1 - Odpowiedzi poprawne, wyczerpujące; 2 - Odpowiedzi poprawne, ogólnikowe;
3 - Odpowiedzi błędne

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	46	9	33	1166
Płeć					
Mężczyźni	14	46	10	30	553
Kobiety	11	47	8	34	614
Wiek					
do 24 lat	10	60	6	24	162
25-34	10	50	7	33	207
35-44	10	47	9	34	268
45-54	15	47	9	29	186
55-64	15	42	11	31	162
65 lat i więcej	17	32	13	38	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	47	7	35	433
Miasto do 20 tys.	12	49	6	33	141
od 21 do 100 tys.	11	48	11	30	241
101-500 tys.	13	46	8	34	225
501 tys. i więcej mieszk.	20	42	20	18	127
Region					
Północny	16	33	7	44	145
Zachodni	7	64	9	20	128
Środkowozachodni	11	58	9	22	170
Środkowy	13	37	16	35	203
Wschodni	4	50	6	40	139
Południowo-wschodni	22	44	9	25	181
Południowo-zachodni	11	46	7	37	201
Wykształcenie					
Podstawowe	10	38	9	43	364
Zasadnicze zawodowe	5	44	11	40	325
Średnie	16	55	9	20	390
Wyższe	35	52	2	10	87
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	21	58	8	13	55
Prac. umysł. niż. szczebla	16	57	5	21	124
Pracownicy fiz.- umysł.	14	43	4	38	81
Robotnicy wykwalifikowani	11	51	12	27	137
Robotnicy niewykwalifik.	10	36	7	47	63
Rolnicy	6	44	10	39	67
Prywatni przedsiębiorcy	16	50	5	28	63
Bierni zawodowo					
Renciści	7	39	11	44	131
Emeryci	17	38	12	33	217
Uczniowie i studenci	11	65	8	17	60
Bezrobotni	8	46	10	37	99
Gospodynie domowe i inni	10	50	10	30	71
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	19	51	7	23	118
Sektor państwowy	14	49	10	27	137
Sektor prywatny	14	49	8	29	282
Spółdzielczość	2	65	0	33	17
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	9	52	7	33	191
201 - 325	12	41	9	39	206
326 - 449	13	41	12	33	197
450 - 599	15	45	9	31	175
Powyżej 599 zł	18	51	13	18	217
Ocena własnych war. mater.					
Złe	11	43	8	38	326
Średnie	12	46	9	33	580
Dobre	15	51	12	23	261
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	15	44	8	33	70
Raz w tygodniu	13	49	8	29	562
Kilka razy w miesiącu	8	51	8	33	172
Kilka razy w roku	12	43	11	34	260
W ogóle nie uczestniczy	14	36	10	39	102
Poglądy polityczne					
Lewica	12	46	11	31	206
Centrum	14	43	10	33	280
Prawica	18	49	10	22	367
Trudno powiedzieć	5	46	6	43	313